

* Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΜΠΟΛΕΜΩΝ *

Η ΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ

Κ τῶν τεσσάρων λαῶν, οἵτινες ἵστανται ἀντιμέτωποι τῶν Τούρκων, ἡ Σερβία ὀλιγότερον ἐφελκίζει τὴν παγκόσμιον προσοχὴν, διότι ἡ φιλολογία τῆς εἶνε ὀλιγότερον γνωστὴ. Οἱ Βούλγαροι τὴν ἐπισκιάζουν διὰ τοῦ στρατιωτικοῦ

τῶν γοήτρου, τῆς οἰκονομικῆς τῶν ἀναπτύξεως καὶ τῆς προσωποποιῆς ὑπεροχῆς τοῦ Τσάρου τῶν.

Οἱ Ἕλληνες ἔχουν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἀνέσπερον καὶ παγκόσμιον αἰγλήν τῆς δόξης, ὅτι ἐδίδασαν τὸν κόσμον διὰ τῶν προγόνων τῶν.

Οἱ Μαυροβούνιοι, οἵτινες εἶνε Σέρβοι, φημίζονται ὡς ἀδάμαστοι, ἀνδρεῖοι. Εἶνε δίκαιοι νὰ ἐκτιμηθῶσι καὶ οἱ Σέρβοι, ὅσον οἱ ἀδελφοὶ τῶν, ἔνεκα τῆς μακράωνος αὐτῶν πάλης κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἡ φιλολογία τῶν ὅμως τοὺς καθιστᾷ ἐφαμύλλους τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων καὶ ἀνωτέρους τῶν Βουλγάρων, οἵτινες ἐθνικὴν φιλολογίαν ἔχουσι μόνον ἀπὸ τοῦ 19^{ου} αἰῶνος.

Ἐν Εὐρώπῃ ἡ Σερβικὴ φιλολογία κατέστη γνωστὴ ἀπὸ τοῦ 1814, ὅταν ὁ Κάρολος Νιδιὲ ἔφερεν ἐκ Δαλματίας, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ναπολεὼν προσήγαγε εἰς τὸ Ἰταλικόν του βατύλειον τὴν Ἀδριατικὴν τοῦ Αἴμου ἀκτὴν, τὰ μυθιστορήματα «Ἰωάννης Σπογκάρ», «Σμάρρα», ἡ «Κόρη τοῦ Μαρσάν», καὶ ἐδημοσίευσεν δύο ἄρθρα εἰς τὴν «Εφημερίδα τῆς Αὐτοκρατορίας», περὶ τῆς φιλολοῦς τῆς χώρας ἐκεῖνης ἣν ἀντὶ Σερβοκρατικῆν, ὀνομάζει Ἰλλυρικὴν καὶ Σλαωνικὴν.

Τὰ τρία μυθιστορήματα τοῦ Νοδιὲ εἶνε ἐλάχιστον μέρος τῶν μυριάδων ποιημάτων καὶ πολλῶν ἔργων τῆς Σερβοκρατικῆς παραγωγῆς. «Ἡ Γκοῦζα» τοῦ Προσπέρ Μεριμέ, ἥτοι συλλογὴ ποιημάτων ἀτίνα ἤκουσεν ἀπὸ τὸν «Γκουζλάρ» (= ραψωδὸν) Ὑάκινθον Μαγκλάνοβιτς ἦτο καθαρῶς ἔργον τῆς ἐμπνεύσεώς του. Ἐκαμεν ἐν τούτοις τόσῃ ἐντύπωσιν, ὥστε μετεφράσθη εἰς ὅλας τὰς γλώσσας. Ὁ Ποῦσκιν νομίζων ὅτι πρόκειται περὶ Γαλλικῆς μεταφράσεως αὐθεντικῶν Σερβοκρατικῶν κειμένων, μετέφρασε πολλὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς εἰς τὴν ρωσικὴν. Καὶ ὅμως ἀπὸ τοῦ 1814 ὑπῆρχεν εἰς τὴν Κριμαίαν ἡ ἔκδοσις τοῦ «Ναροτσέ σπρίκ Πιεσκέ» δημοδῶν Σερβικῶν ᾠμάτων τοῦ Βούκ Στεφάνοβιτς Καρατζότς τοῦ ἐπικληθέντος Πατρὸς τῆς Σερβικῆς φιλολογίας. Οὗτος γεννηθεὶς τῇ 1787 ἐντὸς σερβικοῦ μοναστηρίου, γράμματός τοῦ Καραγεώργη, προγόνου τοῦ νῦν Βασιλέως, ἐπολέμησεν εἰς τὸ πλεονόν τοῦ ἥρωος ἐκεῖνου τῆς Σερβικῆς ἀνεξαρτησίας κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀπομείνας χωλὸς μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἐξηκολούθησεν ὑπηρετῶν τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν, ἀποκαλύψας πρῶτος τοὺς ποιητικοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀναβλα-

στήσαντας εἰς τὴν δημόδι γλώσσαν «Τῆς μάμης Σμυλιάνας καὶ τῶν χοιροβοσκῶν».

Μέχρι τῆς ἐποχῆς του, οὐδὲν εἶχε τυπωθῇ εἰς τὴν σερβοκρατικὴν γλώσσαν. Ὑποκείμενοι οἱ Σέρβοι εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν κῆρος τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινέως, ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Μ. Σερβίας κατὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσσυφοπεδίου τῇ 1389 μετεχειρίζοντο τὴν Ἑλληνικὴν εἰς ὅλας τὰς πράξεις τῶν, θρησκευτικὰς τε καὶ ἀστυκὰς. Τὰ ποιήματα, τὰ ἄσματα, αἱ παραδόσεις τῶν ἦσαν συνθέσεις διατηρούμεναι ἀπὸ μνήμης, ἀποστηθιζόμεναι καὶ μεταδιδόμεναι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ὅπως συνέβαινε καὶ μὲ τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη.

Αἱ δημοσιεύσεις τῶν «Δημοδῶν σερβικῶν ᾠμάτων» ἐγένοντο εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἀμέσως προσεῖλκυσαν τὴν προσοχὴν τοῦ Γρίμ, τοῦ Οὐμβόλδ, τοῦ Χέρτερ καὶ τοῦ Γκαίτε, ὅστις ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὰ πολλὰ ἄρθρα εἰς τὴν Ἐπιθεώρησίν του «Τέχνη καὶ Ἀρχαιότης». Μετέφρασε μάλιστα πολλὰ ποιήματα καὶ ἰδιαιτάτα τὸ «Θρηνώδες ἄσμα τῆς εὐγενοῦς συζύγου τοῦ Ἀσσάν Ἀγῖ», ἐξέμαθε δ' ἐπὶ τέλους τὴν Σερβικὴν διὰ νὰ ἀπολαύσῃ καλλίτερον τὴν Σερβικὴν ποίησιν ἐν τῇ πρωτοτύπῳ. Τὰ ποιήματα ταῦτα ἐγεννήθησαν ἀπὸ τοῦ ρεμβασμοῦ καὶ τῆς διαρκοῦς βαθείας συγκινήσεως τῶν δημιουργῶν τῶν.

Ἀνεδόθησαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῶν ἀνωνύμων τῶν ψαλτῶν—λέγει ἡ κυρία Βὸν Ζακόμπ ἥτις ἦτο σύγχρονος τοῦ Γκαίτε—τὰ μετέφρασαν «ἐντὸς τῶν δωμάτων ὅπου αἱ γυναῖκες πλέκουν περὶ τὴν ἐπίαν, εἰς τὰ ὄρη, ὅπου οἱ βοσκοὶ ὀδηγοῦν τὰ ποιμνία τῶν, εἰς τὴν μικρὰν πλατείαν τοῦ χωρίου, ὅπου οἱ ἔφηβοι συνέρχονται διὰ νὰ χορεύσουν τὸν «Κολό», εἰς τοὺς ἀγρούς, ὅπου γίνεται ἡ συγκομιδὴ, εἰς τὰ δάση δι' ὧν διέρχεται μονήρης ὁ ὁδοιπόρος».

Τὰ θέματά τῶν εἶνε συνήθως ἡ οἰκειοτάτη διάχυσις αἰσθημάτων ἢ σκηνὴ ἐθίμων ἢ ἀφήγησις πολεμικῶν ἄθλων ἡρώων πεσόντων ὑπὲρ πατρίδος.

ΣΕΡΒΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Κατακλινόμενος ἀπὸ βροδὺς καὶ παγωνιά ὅλη νύχτα καὶ βγῆκα καὶ ῥοβόλησα γὰ νάρω τὸν καλὸν μου, καὶ σὸ λιβάδι γράχοντας βοῆκα τὸν ντονλαμὰ του κι' ἀπάνω ἀπὸ τὸ ντονλαμα μεταξωτὸ μαντῆλι κι' ἀπάνω ἀπ' τὸ μαντῆλί του δάσγυρο ταμποῦλο κι' ἀπάνω ἀπ' τὸ ταμποῦλο πράσινο μῆλο βοῆκα. Ἄν πάρω τὸν τὸν ντονλαμὰ, φοβοῦμαι μὴν κορῶσῃ, κι' ἂν πάρω τὸ μαντῆλί του, ἐγὼ τοῦ τῷχω δώσω χάρισμα τῆς ἀγάπης μου σὰν νὰ τὴν παῖνον πῶσ' κι' ἂν πάρω τὸ ταμποῦλό του τὸ τῶδωκ' ὁ ἀδελφός μου καὶ χάνοντας τὸ χάρισμα μὴν πάη καὶ τὸν ξεχάσῃ. Θέ νὰ δαγκώσω ἀπόβυθα τὸ πράσινο τὸ μῆλο νὰ νοιώσῃ τὴ δαγκωμάτιὰ στὰ φύλλα τῆς καρδιάς του νὰ θυμῇθῃ, νὰ στοχαστῇ πῶς ἦρθα νὰ τὸν εἶρω.

(Παράφρασις Ραχὺλ)